

Motion till riksdagen

1987/88:K620

av Lars Ahlmark och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m)

om eviga gravrätter och skötselavtal

Arbetsgruppen för översyn av begravningslagstiftningen har bl. a. föreslagit (SOU 1987:16) att gravrätt som upplåtits för alltid – och som betalats under denna förutsättning – skall få återtagas om det förflutit minst 70 år sedan upplåtelsen och minst 50 år sedan den senaste gravsättningen. Vid beräkning av den sistnämnda tiden skall bortses från gravsättning efter den nya lagens ikraftträdande. På sikt kommer således alla eviga gravrätter att kunna återtagas. Detta gäller således även välvårdade gravar med känd innehavare; gravar som vanvårdas kan redan nu återtagas.

Någon ersättning för att gravrätten begränsas från evig tid till mindre än medellivslängden för dagens svenskar är inte tänkt att utgå. Visserligen har den senaste gravrättsinnehavaren rätt till ny – tidsbestämd – upplåtelse men det är ju inte sagt att någon bevakar den saken. En evig gravrätt har kanske valts just därför att några efterlevande med möjlighet att regelbundet förnya gravrätten inte bedömts komma att finnas. Motivet till förslaget är dels ekonomiskt – det är dyrt att anlägga nya gravplatser –, dels att dessa gamla gravar är attraktivt belägna och därför, enligt utredningen, bör omsättas raskt.

Det rättskränkande i utredningens förslag blir än mer påtagligt vid behandlingen av avtalen om gravskötsel för all framtid. De är av civilrättslig natur och därför svårare att undanröja. Men man hittar ett kryphål: den som förlorat gravrätten kan inte rimligen begära att graven skall vårdas. Gravplatsupplåtaren får därmed ytterligare intresse av att eviga gravrätter upphör – då slipper man också ifrån det åtagande som kan ha skett beträffande skötsel.

Att träffa avtal om gravskötsel för alltid borde ju inte vara någonting märkvärdigt. Uppdragsgivaren betalar en summa som av uppdragstagaren placeras på värdebeständigt sätt. Avkastningen men ej kapitalet används för skötseln.

Utredarna har tvingats ta ställning till vad som skall ske med det en gång inbetalade kapitalet. De söker skapa intrycket av att sådana pengar måste förbrukas och att skötsel för all framtid egentligen är ett omöjligt åtagande. Därför bör, enligt utredningen, inte några pengar återbetalas utan de skall tillfalla den som förbundit sig att stå för skötseln. Skulle avtal träffas om ny, tidsbegränsad gravrätt skall dock innehavaren få tillgodoräkna sig "vad som kan återstå av redan inbetalade medel". Utredarna förutsätter således att den som åtagit sig gravskötseln misshushållat med medlen och att motparten snällt skall bära förlusten.

När gravrätten upphört skall gravrättsinnehavaren ombesörja att gravvården och annan gravanordning tas bort från gravplatsen. Det som inte är bortfört från gravplatsen inom sex månader efter gravrättens upphörande tillfaller upplåtaren. Endast om gravanordningen är av konstnärligt eller kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen. Men eftersom syftet med lagen är att gravarna skall kunna omsättas snabbare och att upplåtaren skall spara pengar riskerar man att en stor del av de gamla gravvårdarna försvinner.

Våra kyrkogårdar är av stort kulturhistoriskt intresse. Inte minst i en tid när allt fler människor ägnar sig åt släktforskning och "söker sina rötter" är det värdefullt med den kontakt med det förflutna som äldre kyrkogårdar utgör. De är också parker vilka med sina träd och gravvårdar lockar till en stunds promenad och reflexion. Vi har ansvar för att de inte utsätts för samma okänsliga förvandling som drabbat en stor del av den äldre bebyggelsen.

Sammanfattningsvis är det ur såväl rättslig som kulturhistorisk synvinkel orimligt att riksdagen skulle medverka till att 800 000 eviga gravrätter och 160 000 avtal om evig gravskötsel sätts ur spel.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om eviga gravrätter och skötselavtal.

Stockholm den 25 januari 1988

Lars Ahlmark (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Mot. 1987/88
K620